

**LEKSYKON
WSZYSTKICH MIEJSC
BIBLIJNYCH**

Pius Czesław Bosak

LEKSYKON
WSZYSTKICH MIEJSC
BIBLIJNYCH

WPROWADZENIE

Ofiarujące zbawienie działanie Boga w świecie, czyli historia zbawienia, także ta ukazana na kartach Pisma Świętego, dokonuje się w konkretnej przestrzeni geopolitycznej. Geoprzestrzeń wydarzeń biblijnych to obszar rozciągający się na styku Azji, Europy i Afryki, od starożytnej Mezopotamii na wschodzie po dzisiejszą Hiszpanię na zachodzie, i od Turcji na północy po Egipt na południu. Pomostem i główną areną akcji biblijnej był obszar Palestyny, obejmujący dzisiejszy Izrael oraz częściowo tereny Libanu, Syrii, Jordanii oraz północnego Egiptu. Niestety, dla większości sięgających po Pismo Święte, które jest nie tylko księgą religijną, ale też kulturową i historyczną całością ludzkiej kultury, większość z miejsc biblijnych jest często tylko nazwą, nieraz wprost pojęciem pustym. Celem niniejszego opracowania jest wypełnienie tej luki, pomoc w osadzeniu akcji biblijnych w konkretnych miejscach.

Praca niniejsza jest leksykonem geoprzestrzeni wydarzeń biblijnych. Jest to leksykon, a celem słowników jest podanie encyklopedycznej wiedzy na omawiany temat. Tematem tego leksykonu są wszystkie miejsca wspomniane choćby jeden raz na kartach Starego i Nowego Testamentu (także w księgach deuterokanonicznych). Podstawowym źródłem tej pracy jest Biblia, ale czytana w świetle osiągnięć archeologii, historii, egzegezy, biblistyki w jej najszerszym znaczeniu. Ponieważ chodzi mi o praktyczny, podręczny charakter tego leksykonu pominąłem olbrzymią literaturę, która mi towarzyszyła podczas jego opracowania. Przeznaczony jest on bowiem dla bardzo szerokiego grona odbiorców, przede wszystkim chce być pomocny wszystkim, którzy szukają bliższego kontaktu z Bogiem poprzez Biblię, zwłaszcza duszpasterzom, kaznodziejom i katechetom, dążącym do szybkiego pogłębienia omawianej tematyki.

Leksykon ma układ alfabetyczny. Zawiera 1339 haseł i szereg podhaseł. Jest to słownik miejscowości (państw, krajów, krain, miast, wsi, regionów itd.), jezior, rzek, mórz, źródeł, gór, szczytów, pustyń, dolin, płaskowyżów, portów, wysp, strumieni, wodospadów, skał, świątyń itd. Niestety, ale w literaturze biblijnej nie mają one jednolitej pisowni. Ich zapis przyjąłem za Biblią Tysiąclecia. Osobną trudność stanowi forma ich zapisania w nowohebrajskim lub arabskim, gdzie także nie ma jednolitej pisowni. Zapis fonetyczny został tak uproszczony, aby można było posługiwać się tym słownikiem bez specjalnego przygotowania.

Niestety, ale większość miejsc wymienionych w Piśmie Świętym nie została dotąd zlokalizowana. Dzięki coraz to nowym odkryciom, głównie archeologicznym, niektóre z miejsc biblijnych udało się zidentyfikować oraz ustalić ich historię, ale tylko „niektóre”. Szereg z nich nie posiada charakteru historycznego, lecz etiologiczny, tzn. wyjaśniają naturę tego co opisują, albo symboliczny.

Poszczególne hasła ułożono w porządku alfabetycznym. Tytułem hasła jest kolejne z omawianych miejsc. Ponieważ nazwy biblijne zazwyczaj posiadają określone znaczenie, więc także ono zostało podane na początku haseł, po czym wyjaśnione zostało pochodzenie danej nazwy z uwzględnieniem innych form językowych. Kolejną informacją jest liczba podana w nawiasie kwadratowym, oznaczająca ilość wystąpień nazwy rozważanego miejsca w tekście biblijnym oraz wszystkie odnośniki jego występowania. Dane encyklopedyczne o danym miejscu uzupełniają całość hasła. Poszerzenie wiedzy ułatwia umieszczony na końcu skorowidz nazw występującym w tymże leksykonie.

Każde z haseł posiada następującą budowę:

1. Nazwa miejsca — tytuł.
2. Znaczenie i pochodzenie danej nazwy z uwzględnieniem innych form językowych.
3. Liczba w nawiasie [], wskazująca ile razy wymienione w tytule miejsce występuje w Piśmie Świętym. W tymże nawiasie zostały podane wszystkie miejsca, gdzie występuje dana nazwa.
4. Dane encyklopedyczne o miejscu.

Transkrypcja nazw i imion, cytaty z Pisma Świętego i odnośniki w leksykonie zostały zaczerpnięte z *Pisma Świętego Starego i Nowego Testamentu w przekładzie z języków oryginalnych* opracowanego przez zespół biblistów z inicjatywy benedyktynów tynieckich, Wydanie piąte na nowo opracowane i poprawione, Wydawnictwo Pallottinum, Poznań 2003. Także chronologia biblijna została przejęta za tym wydaniem Pisma Świętego. O ile nie zaznaczono inaczej, to daty podane obok imion władców odnoszą się nie do czasu ich życia, lecz okresu panowania.

Na koniec pragnę wyrazić słowa gorących podziękowań wszystkim dobrym ludziom, którzy mi umożliwili pobyt w większości miejsc omawianych w niniejszym słowniku, a Wydawnictwu PETRUS za trud wydania tej pracy.

Pius Czesław Bosak

WYKAZ SKRÓTÓW

KSIĘGI PISMA ŚWIĘTEGO

Księga Rodzaju	— Rdz
Księga Wyjścia	— Wj
Księga Kapłańska	— Kpł
Księga Liczb	— Lb
Księga Powtórzonego Prawa	— Pwt
Księga Jozuego	— Joz
Księga Sędziów	— Sdz
Księga Rut	— Rt
1 Księga Samuela	— 1 Sm
2 Księga Samuela	— 2 Sm
1 Księga Królewska	— 1 Krl
2 Księga Królewska	— 2 Krl
1 Księga Kronik	— 1 Krn
2 Księga Kronik	— 2 Krn
Księga Ezdrasza	— Ezd
Księga Nehemiasza	— Ne
Księga Tobiasza	— Tb
Księga Judyty	— Jdt
Księga Estery	— Est
1 Księga Machabejska	— 1 Mch
2 Księga Machabejska	— 2 Mch
Księga Hioba	— Hi
Księga Psalmów	— Ps
Księga Przysłów	— Prz
Księga Koheleta (Eklezjastesa)	— Koh
Pieśń nad pieśniami	— Pnp
Księga Mądrości	— Mdr
Mądrość Syracha (Eklezjastyk)	— Syr
Księga Izajasza	— Iz
Księga Jeremiasza	— Jr
Lamentacje	— Lm
Księga Barucha	— Ba
Księga Ezechiela	— Ez
Księga Daniela	— Dn
Księga Ozeasza	— Oz

Księga Joela	— JI
Księga Amosa	— Am
Księga Abdiasza	— Ab
Księga Jonasza	— Jon
Księga Micheasza	— Mi
Księga Nahuma	— Na
Księga Habakuka	— Ha
Księga Sofoniasza	— So
Księga Aggeusza	— Ag
Księga Zachariasza	— Za
Księga Malachiasza	— MI
Ewangelia według św. Mateusza	— Mt
Ewangelia według św. Marka	— Mk
Ewangelia według św. Łukasza	— Łk
Ewangelia według św. Jana	— J
Dzieje Apostolskie	— Dz
List św. Pawła do Rzymian	— Rz
1 List św. Pawła do Koryntian	— 1 Kor
2 List św. Pawła do Koryntian	— 2 Kor
List św. Pawła do Galatów	— Ga
List św. Pawła do Efezjan	— Ef
List św. Pawła do Filipian	— Flp
List św. Pawła do Kolosan	— Kol
1 List św. Pawła do Tesaloniczan	— 1 Tes
2 List św. Pawła do Tesaloniczan	— 2 Tes
1 List św. Pawła do Tymoteusza	— 1 Tm
2 List św. Pawła do Tymoteusza	— 2 Tm
List św. Pawła do Tytusa	— Tt
List św. Pawła do Filemona	— Flm
List do Hebrajczyków	— Hbr
List św. Jakuba	— Jk
1 List św. Piotra	— 1 P
2 List św. Piotra	— 2 P
1 List św. Jana	— 1 J
2 List św. Jana	— 2 J
3 List św. Jana	— 3 J
List św. Judy	— Jud
Apokalipsa św. Jana	— Ap

INNE SKRÓTY

akad.	— akadyjski
amor.	— amorycki
arab.	— arabski
aram.	— aramejski
asyr.	— asyryjski
babil.	— babiloński
BT	— Biblia Tysiąclecia: <i>Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu w przekładzie z języków oryginalnych</i> . Opracował zespół biblistów z inicjatywy benedyktynów tynieckich. Wydanie piąte na nowo opracowane i poprawione. Pallottinum, Poznań 2003.
Chr.	— Chrystus
dosł.	— dosłownie
egip.	— egipski
elam.	— elamicki
ew.	— ewentualnie
fen.	— fenicki
gr.	— grecki
ha	— hektar
hebr.	— hebrajski
itd.	— i tak dalej
kanan.	— kananejski
km	— kilometr
km ²	— kilometr kwadratowy
kopt.	— koptyjski
LXX	— Septuaginta, grecki przekład ST
łac.	— łaciński
maced.	— macedoński
m	— metr
m ²	— metr kwadratowy
m.in.	— między innymi
mln	— milion
moab.	— moabski
nab.	— nabatejski
najpr.	— najprawdopodobniej
na podst.	— na podstawie
n.e.	— naszej ery
nowohebr.	— nowohebrajski
np.	— na przykład

n.p.m.	— nad poziomem morza
nst.	— następujący
NT	— Nowy Testament
ok.	— około
p.	— patrz
par.	— miejsce paralelne
pers.	— perski
p.n.Ch.	— przed narodzeniem Chrystusa
p.n.e.	— przed naszą erą
por.	— porównaj
póln.	— północ, północny
p.p.m.	— poniżej poziomu morza
r.	— rok
r.p.Chr.	— rok przed narodzeniem Chrystusa
ST	— Stary Testament
staroegip.	— staroegipski
staropers.	— staroperski
sum.	— sumeryjski
syr.	— syryjski
św.	— święty
tj.	— to jest
tur.	— turecki
tys.	— tysiąc(lecie)
tys.p.Chr.	— tysiąclecie przed narodzeniem Chrystusa
tzn.	— to znaczy
tzw.	— tak zwany
ugar.	— ugarycki
ur.	— urodzony
w.	— wiek
wł.	— włoski
w.p.Chr.	— wiek przed Chrystusem
Wulg.	— Wulgata, łaciński przekład Biblii
współcz.	— współczesny, współcześnie
zm.	— zmarł
zob.	— zobacz
zwł.	— zwłaszcza
żyd.	— żydowski

**LEKSYKON
WSZYSTKICH MIEJSC
BIBLIJNYCH**